

KAMPAŅA "BRUŅAS BRIESMĀS"

Eiropas zoodārzu un akvāriju asociācija 2004./2005. gadā organizēja kampaņu "ShellShock" jeb "Bruņas briesmās". Kampaņa tika rīkota, lai sabiedrību informētu par samilzušajām bruņrupuču aizsardzības problēmām Āzijā, apzinātu retās bruņrupuču sugas un vairotu tās nebrīvē, kā arī vāktu līdzekļus aizsardzības projektiem savvaļā. Pasaules Sarkanajā grāmatā iekļautas 136 bruņrupuču sugas, kas ir puse no visām zinātniski aprakstītajām. Daudzu bruņrupuču sugu stāvoklis dabā ir kritisks. Kas novedīs bruņrupučus tādā stāvoklī? Ķīnas pārtikas tirgū vien ik dienas nonāk tūkstošiem tonnu savvaļas bruņrupuču no tuvējām Āzijas valstīm.

Daļu nelegāli savvaļā iegūto bruņrupuču konfiscē muitā. Daudzi Honkongas muitā konfiscētie bruņrupuči raduši mājvietas pasaules zoodārzos. Arī Rīgas zoodārzs izmitina desmit Malajas lapu bruņrupučus *Cyclemys dentata* un četrus plakanos bruņrupučus *Notochelys platynota*. Lai bruņrupuču stāvokli uzlabotu, zoodārzi sadarbojas un veido reto sugu vairošanas programmas. Vairošanas nolūkā Indoķīnas slēdzējbruņrupuči *Cuora galbinifrons* aizceļojuši no Rīgas uz Bristoles zoodārzu.

Rīgas zoodārzā kampaņas laikā notikuši vairāki izglītojoši pasākumi un sagatavoti dažādi informatīvie materiāli. 2005.gada februārī tradicionālā Tropu mēneša pirmās divas nedēļas bija veltītas bruņrupučiem. Tropu mājas tunelī izvietotajos stendos apmeklētājiem joprojām pieejama informācija par bruņrupuču kritisko stāvokli dabā un kampaņu "Bruņas briesmās". Centrālajā zālē, kur mīt deviņas Dienvidaustrumāzijas bruņrupuču sugas, bija izveidota bruņrupuču taka. Tajā varēja iepazīt bruņrupuču daudzveidību, uzzināt, kas apdraud šo rūpuļu pastāvēšanu dabā, salīdzināt sauszemes un saldūdens bruņrupuču atšķirības. Dažus pieradinātos dzīvniekus varēja ņemt rokās.

Sadarbībā ar Dabas aizsardzības pārvaldi un Latvijas Dabas muzeju Tropu mājā iekārtojām stendu ar muitā konfiscētiem suvenīriem - bruņrupuču bruņām un to izstrādājumiem. Aicinājām cilvēkus nepirkt suvenīrus, kuru dēļ nogalināti savvaļas dzīvnieki un apdraudēta sugu pastāvēšana dabā.

Kampaņas "Bruņas briesmās" stendi Tropu mājā. The ShellShock posters at the Tropical House.

THE SHELLSHOCK CAMPAIGN

The ShellShock campaign in Riga Zoo was launched in February during the traditional Month of Tropics. Posters lead the visitors to the entrance of Tropical House, where ten species of turtles and tortoises from South East Asia were displayed. The special attention was paid to ten Asian Leaf Turtles *Cyclemys dentata* and four Malayan Flatback Turtles *Notochelys platynota*. These animals were within the turtle seizure of Hong Kong customs that took place in 2004.

Later on June 5th, the Earth Day, educators of Riga Zoo organized the Turtle & Tortoise Path. Visitors could find the information about main threats for chelonians as well as compare tortoise and turtle on this path. Confiscated shells and illegal souvenirs made from reptiles (a part of our CITES exhibit) were available for a closer look. A ShellShock information leaflet was issued. It explains the global turtle crisis and suggests people not to eat turtle soup or purchase illegal souvenirs during their foreign travels. The leaflets were distributed to tourism information centres in Latvia.

Public also learned more about European pond turtle *Emys orbicularis*, a rare native species, and about the increasing unwanted pet turtle problem. Like in other European countries, Red-eared sliders *Trachemys scripta elegans* are popular pets in Latvia. The sliders that become unwanted overflow zoos or are released into lakes and rivers. In 2005 the information panel was set up within the new exhibit of Red-eared sliders.

In order to get more information on European pond turtle in Latvia, a special leaflet with a questionnaire was issued and distributed to public. It will help to clarify the distribution of this species in Latvia.

Par kampaņu publicēti raksti žurnālos "Vides Vēstis", "MMD", "Zīlīte" u.c.

Par savdabīgu kampaņas atzaru zoodārzā izvērtās arī 5.jūnijā notikusī „Vides diena ar vides gidu”, kad apmeklētāji devās pa “bruņrupuču taku”. Piecos kontrolpunktos bija jāpilda uzdevumi, kas ne vien radīja jautrību, bet arī saturēja izglītojošu ziņu. Apmeklētāji izzināja, cik sver zoodārza mazākie un lielākie bruņrupuči, elpas aizzināja sacentās ar Āzijas milzu mīkstrupuci, pētīja, kādam darbarīkam līdzinās purva bruņrupuča kāja, un noskaidroja, cik liels dažu gadu laikā izaug sarkanausu bruņrupuča mazulis.

Kampaņas tēma aktuāla arī Latvijas dabai, jo sarkanausu bruņrupucis *Trachemys scripta elegans* pie mums kļuvis par iecienītu mājās turamu mīldzīvnieku, bet tā īpašniekiem nereti trūkst zināšanu par dzīvnieka turēšanu nebrīvē. Sarkanausu bruņrupucis un purva bruņrupucis *Emys orbicularis* dabā aizņem līdzīgas ekoloģiskās nišas, tikai katrs savā kontinentā. Līdzīgi kā citās Eiropas zemēs, tas var radīt draudus purva bruņrupuča pastāvēšanai Latvijā, jo apnikušos sarkanausu bruņrupučus saimnieki nereti izlaiž savvaļā, kur tie spēj iedzīvoties un pārziemot pat -15°C salā.

Daļa saimnieku sarkanausu bruņrupuču problēmas risina, savus mīluļus nododot zoodārzā. Analizējot 15 gadus atnesto sarkanausu bruņrupuču skaitu, konstatējam, ka tas svārstījies no viena līdz 21 īpatnim gadā, bet 2005. gadā sasniedzis rekordskaitli - 26. Meklējot risinājumu šai problēmai, jūnijā atklājam sarkanausu bruņrupuču ekspozīciju, ko papildina izglītojoša informācija.

Kampaņas rosināti, vēlējāmieš ko darīt arī Latvijas bruņrupuču labā. Ar Latvijas Vides aizsardzības fonda finansējumu realizējam Daugavpils un Rīgas zoodārza kopīgo akciju - “Meklējam purva bruņrupuci Latvijā”. Izdevām bukletu, kurā aprakstītas purva bruņrupuča raksturīgās pazīmes, doti padomi, kur to meklēt un kā novērot. Bukletā atvēlēta vieta arī anketai - pastkartei. Projektu atbalsta VAS “Latvijas Pasts”.

Foto: Zanda Milzaiņa

“Vides dienas ar vides gidu”.
The Earth Day events.

Foto: Māris Lielkalns

Rīgas zoodārzā izmitinātie Honkongas muitā konfiscētie plakanie bruņrupuči *Notochelys platynota*.
Malayan flat-shelled turtles, confiscated by customs of Hong Kong and housed at Riga Zoo.

Foto: Māris Lielkalns

Muitā konfiscēto bruņrupuču suvenīru stends.
The exhibit of turtle souvenirs confiscated by customs.

